

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Analiza izvajanja uredbe o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa in napotki za pripravo finančnih poročil ter ključnimi elementi nadzora za leto 2009

Analiza je bila izdelana v skladu s 46 členom Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti.

Ljubljana, december 2009

Uredba o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa

Z Uredbo o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa (Ur. l. RS, št. 74/04, 32/05, 26/06, 80/07, 89/08 in 102/09 v nadaljevanju: uredba) se določijo normativi in standardi, kot podlaga za določitev obsega sredstev za izvajanje raziskovalne dejavnosti v obliki raziskovalnih programov, raziskovalnih projektov, infrastrukturnih programov, programa usposabljanja mladih raziskovalcev, ustanovitelskih obveznosti in ostalih povračil v zvezi z delom in drugih osebnih prejemkov, ki se izvajajo v okviru nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, za določitev cene ekvivalenta polne zaposlitve ter za spremljanje in porabo proračunskih sredstev.

Dovoljena odstopanja v breme enega ali več stroškovnih elementov v okviru cene raziskovalne ure

S sprejemom sprememb in dopolnitev uredbe (Ur. l. RS, št. 32/05), so bila dovoljena odstopanja porabe sredstev po posameznih stroškovnih elementih raziskovalnih programov in projektov povišana s $\pm 10\%$ na $\pm 15\%$ v breme enega ali več stroškovnih elementov, vendar vsakega največ do $\pm 15\%$.

Poraba sredstev v okviru dovoljenih odstopanj je razvidna iz spodnjega primera:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2009	102.000	20.500	22.500	20.000	165.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov			20.000	10.000	30.000					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki			5.000		5.000					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2009	102.000	20.500	47.500	30.000	200.000	2,0%	2,5%	-5,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	-2.000	-500	2.500	0	0					
LETO 2010	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Kratkoročno odloženi prihodki iz leta 2009	0	0	20.000	10.000	30.000					
Sredstva za leto 2010	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2010	100.000	20.000	70.000	40.000	230.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2010	100.000	20.000	70.000	40.000	230.000	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2010	0	0	0	0	0					

V primeru, da poraba sredstev v breme enega ali več stroškovnih elementov presega $\pm 15\%$, je poraba sredstev izven dovoljenih odstopanj. Poraba sredstev izven dovoljenih odstopanj je razvidna iz spodnjega primera:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni strd	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2009	110.000	22.000	18.000	30.000	180.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov			20.000		20.000					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2009	110.000	22.000	38.000	30.000	200.000	10,0%	10,0%	-24,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	-10.000	-2.000	12.000	0	0					
LETO 2010	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni strd	Amortizacija	Skupaj
Kratkoročno odloženi prihodki iz leta 2009	0	0	20.000	0	20.000					
Sredstva za leto 2010	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2010	100.000	20.000	70.000	30.000	220.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2010	100.000	20.000	70.000	30.000	220.000	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2010	0	0	0	0	0					

Enota preverjanja namenske porabe sredstev

S spremembami in dopolnitvami uredbe (Ur. l. RS, št. 26/06 in 89/08) je bila enota preverjanja namenske porabe sredstev s posameznega raziskovalnega programa oziroma raziskovalnega projekta povečana na raziskovalni program. Namenska poraba sredstev se preverja tako, da se računovodsko izkazana poraba za posamezne stroškovne elemente v strukturi cene ure za programe oziroma projekte sodelavcev, vključenih v raziskovalni program, primerja z nakazanimi sredstvi programov oziroma projektov članov programske skupine. Namenska poraba sredstev za izvajanje programov oziroma projektov nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, ki jih izvajajo člani, ki niso vključeni v programske skupine, pa se preverja tako, da se računovodsko izkazana skupna poraba za posamezne stroškovne elemente v strukturi cene ure za programe oziroma projekte primerja z nakazanimi sredstvi za vse programe oziroma projekte nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa v raziskovalni organizaciji.

Poraba plačnega dela sredstev agencije v povezavi z izplačevanjem avtorskih honorarjev

Pomemben del spremljanja namenske porabe sredstev, ki ga ureja uredba, zadeva plačni del. Pri tem velja poudariti 5. odstavek 32. čl. veljavne uredbe, ki omogoča dodatno odstopanje, kadar na programu oziroma projektu ni izplačanih avtorskih honorarjev oziroma storitev fizičnim osebam po drugih pogodbah, in sicer se lahko delež za avtorske honorarje, ki je določen v 33. členu uredbe, prenese v plače ter davke in prispevke. Delež sredstev za

avtorske honorarje oziroma storitve fizičnim osebam po drugih pogodbah lahko znaša do 1/3 vrednosti materialnih stroškov cenovne kategorije C.

Primer maksimalnega povečanja sredstev za plače in prispevke, če na projektu oziroma programu ni izplačanih sredstev za avtorske pogodbe, je prikazan v naslednji tabeli:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	60.000	30.000	210.000					
Dejanska poraba v letu 2009	108.000	21.000	31.000	30.000	190.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Prenos v plače in prispevke			20.000		20.000					
Skupaj po namenih za leto 2009	108.000	21.000	51.000	30.000	210.000	8,0%	5,0%	-15,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	-8.000	-1.000	9.000	0	0					

Odst. 15 %	60.000	15%	9.000
Prenos v plače	60.000	1/3	20.000
Zmanjšanje MS			29.000

Možnosti za pokrivanje fiksnih stroškov zavoda iz sredstev materialnih stroškov in storitev pri raziskovalnih programih in raziskovalnih projektih

Na podlagi ugotovitev, da raziskovalne organizacije nimajo dovolj sredstev za kritje fiksnih stroškov delovanja (univerze v okviru t.i. kosovnega financiranja (lump sum), javni raziskovalni zavodi v okviru ustanoviteljskih obveznosti), je bilo s spremembami uredbe (Ur. l. RS, št. 32/05 in 89/08) določeno, da je pri raziskovalnih programih in raziskovalnih projektih dovoljena poraba do 15% materialnih stroškov in storitev za pokrivanje fiksnih stroškov zavoda, ki so potrebni za nemoteno izvajanje raziskovalnih programov in raziskovalnih projektov. Javne raziskovalne organizacije so na ta način stimulirane k pridobivanju raziskovalnih programov in projektov, saj lahko 15% materialnih stroškov in storitev raziskovalnih programov in projektov usmerjajo v pokrivanje svojih fiksnih stroškov.

Primer maksimalne porabe materialnih stroškov in storitev za pokrivanje fiksnih stroškov zavoda je prikazan v naslednji tabeli:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	60.000	30.000	210.000					
Dejanska poraba v letu 2009	107.500	21.500	42.000	30.000	201.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda			9.000		9.000					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2009	107.500	21.500	51.000	30.000	210.000	7,5%	7,5%	-15,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	-7.500	-1.500	9.000	0	0					

Odst. 15 %	60.000	15%	9.000
Prenos na fiksne stroške zavoda	60.000	15%	9.000
Zmanjšanje MS			18.000

Spremembe uredbe v letu 2009

Zadnja sprememba uredbe - v letu 2009 (Ur. l. RS, št. 102/09), prinaša velike spremembe glede načina financiranja projektov in programov med posameznimi leti – z možnostjo izkazovanja kratkoročno odloženih prihodkov in oblikovanja presežka prihodkov nad odhodki.

Izkazovanje kratkoročno odloženih prihodkov

7. odst. 32. čl. prečiščenega besedila uredbe določa, da je v primeru, ko izvajanje programov oziroma projektov traja več kot eno leto, dovoljeno ob koncu poslovnega leta v okviru obdobja izvajanja programov oziroma projektov izkazati kratkoročno odložene prihodke. Na ta način je omogočeno, da se financiranje projektov in programov v določeni meri prilagaja poteku projektov in programov. Posebej v primerih, ko so sredstva raziskovalnim skupinam dodeljena relativno pozno (npr. v drugi polovici leta), je ob odsotnosti možnosti za prenos v naslednje leto verjetnost, da pride do nesmotrne ali vsaj ne do konca premišljene porabe teh sredstev. Možnost prenosa sredstev bo omogočila potreben čas raziskovalnim skupinam, da ustrezno pripravijo in izvedejo načrtovane aktivnosti.

Pri tem pa velja poudariti:

- prenos raziskovalnih ur med leti ni možen;
- določila 7. odst. 32. čl. uredbe veljajo tudi za sofinanciranje po 13., 14., 15. in 15.a čl. Pravilnika o ocenjevanju in financiranju raziskovalnih in infrastrukturnih programov.

Primer oblikovanja kratkoročno odloženih prihodkov je prikazan v naslednji tabeli:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2009	100.000	20.000	40.000	10.000	170.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov			10.000	20.000	30.000					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2009	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	0	0	0	0	0					
LETO 2010	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Kratkoročno odloženi prihodki iz leta 2009	0	0	10.000	20.000	30.000					
Sredstva za leto 2010	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2010	100.000	20.000	60.000	50.000	230.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2010	100.000	20.000	60.000	50.000	230.000	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2010	0	0	0	0	0					

Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki

Druga pomembna sprememba v sklopu sprememb uredbe konec leta 2009 se nanaša na možnost razporeditve presežka prihodkov nad odhodki, ki je navedena v 8. odst. 32. čl. prečiščenega besedila uredbe. Če pri izvajanju programov oziroma projektov pride do nižjih stroškov od normiranih, ki so določeni s to uredbo in iz tega naslova pride do presežka prihodkov nad odhodki, je dovoljeno presežek, ki nastane iz naslova financiranja programov oziroma projektov, razporediti za razvoj raziskovalne dejavnosti oziroma presežek vrniti v Proračun Republike Slovenije, skladno z normativnimi akti, ki urejajo razporejanje presežka prihodkov nad odhodki.

Na ta način se zagotavlja, da se sredstva za izvajanje raziskovalne dejavnosti ne bodo pretakala preko mehanizma razporejanja presežka prihodkov nad odhodki v sredstva za delovno uspešnost in da raziskovalne organizacije ne bodo neporabljenih sredstev vračale dvakrat - enkrat kot presežek, drugič kot neporabljena sredstva financerju.

Primer razporeditve presežka prihodkov nad odhodki je prikazan v naslednji tabeli:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2009	90.000	18.000	30.000	25.000	163.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki	10.000	2.000	20.000	5.000	37.000					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2009	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	0	0	0	0	0					
LETO 2010	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Kratkoročno odloženi prihodki iz leta 2009	0	0	0	0	0					
Sredstva za leto 2010	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Dejanska poraba v letu 2010	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo					0					
Skupaj po namenih za leto 2010	100.000	20.000	50.000	30.000	200.000	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2010	0	0	0	0	0					

Prenos sredstev za materialne in nematerialne stroškov programa oziroma projekta v korist pokrivanja stroškov amortizacije

Tretja sprememba, ki jo prinaša sprememba uredbe, je dovoljen dodaten prenos iz sredstev, namenjenih pokrivanju neposrednih materialnih in nematerialnih stroškov programa oziroma projekta v višini 15% ob pogoju, da gre v celoti za prenos sredstev v korist sredstev za pokrivanje stroškov amortizacije opreme, neposredno potrebne pri izvedbi programa oziroma projekta (2. odst. 32. čl. prečiščenega besedila uredbe).

S predlagano dopolnitvijo želimo odpreti možnost za večje vlaganje v obnavljanje in nadomeščanje opreme. Hkrati pa sprememba spodbuja k racionalnosti na postavkah blaga in storitev. V kolikor raziskovalna skupina uspe opraviti raziskavo z nižjimi stroški od

normiranih, se ji prihranjen del dovoli porabiti za vlaganje v obnavljanje in vzdrževanje raziskovalne opreme. Sodobna oprema je pogoj za dobre rezultate raziskovalnega dela.

Primer dodatnega prenosa sredstev, namenjenih prenosu neposrednih materialnih in nematerialnih stroškov programa oziroma projekta v višini 15% v korist sredstev za pokrivanje stroškov amortizacije, je prikazan v naslednji tabeli:

PORABA SREDSTEV						ODSTOPANJA				
LETO 2009	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj	Plače	Prispevki	Materialni stroški	Amortizacija	Skupaj
Sredstva za leto 2009	100.000	20.000	60.000	30.000	210.000					
Dejanska poraba v letu 2009	107.500	21.500	42.000	30.000	201.000					
Oblikovanje kratkoročno odloženih prihodkov					0					
Razporeditev presežka prihodkov nad odhodki					0					
Prenos MS med fiksne stroške zavoda					0					
Prenos MS v amortizacijo			9.000		9.000					
Skupaj po namenih za leto 2009	107.500	21.500	51.000	30.000	210.000	7,5%	7,5%	-15,0%	0,0%	0,0%
RAZLIKA za leto 2009	-7.500	-1.500	9.000	0	0					

Odst. 15 %	60.000	15%	9.000
Prenos v amortizacijo	60.000	15%	9.000
Zmanjšanje MS			18.000

Poročanje o porabi sredstev zaključenih projektov in programov

Raziskovalne organizacije bodo morale ob vsakoletnem finančnem poročilu poleg poročanja o porabi sredstev na nivoju raziskovalnega programa (skupaj s projekti, ki jih izvajajo člani programskih skupin), poročati tudi o porabi sredstev na posameznih programih in projektih, ki so se zaključili v preteklem letu.

Primer poročila je prikazan v naslednji tabeli:

Projekt / Program	Celotna vrednost projekta/programa (€)	Celotna sredstev poraba na projektu/programu (€)	Razporeditev presežka (€)	SKUPAJ (€)
-Projekt V2-xxxx	100.000	70.000		70.000
-Projekt J2-xxxx	50.000	50.000		50.000
-Program P1-xxxx	500.000	450.000	50.000	500.000

Iz zgornjega primera je razvidno, da raziskovalna organizacija v celotnem obdobju financiranja ni porabila 30.000 € na Projektu V2-xxxx, čemur sledi vračilo v proračun.

Prošnja za dodatna odstopanja

Skladno s 34. členom uredbe so dodatna odstopanja dovoljena le po predhodnem soglasju financerja, ki ga izda v obliki sklepa. Prošnjo za dodatna odstopanja za leto **2009** se zaradi spremembe uredbe izjemoma lahko posreduje do **30. januarja 2010**. Rok za oddajo prošenj je sicer do konca tekočega leta.

S tem povezani možni ukrepi agencije bodo:

- Sklep o zmanjšanju sredstev za leto 2010
- Sprememba kategorije cene raziskovalne ure

- Preverjanje obračunane amortizacije posamezne RO in porabe sredstev, ki jih agencija zagotavlja za pokrivanje amortizacije - za nadomeščanje raziskovalne opreme in drugih osnovnih sredstev, neposredno potrebnih za izvajanja raziskovalnih programov oziroma raziskovalnih projektov